

• Aniversari

Aquest mes publiquem el número 50 d'“El Full de la FME”, un Full que naixia l'abril de 2001 amb voluntat de dinamitzar la vida cultural i acadèmica de la Facultat, més enllà dels continguts tècnics propis de les nostres especialitats. Esperem haver reeixit en aquest propòsit i un cop més us animem a col·laborar-hi, ja sigui mitjançant comentaris de llibres o pel·lícules, explicant llocs que heu visitat, proposant o resolent els divertiments, o qualsevol altre cosa que creieu convenient. No volem deixar passar l'avinentesa sense agrair a tothom que hi ha col·laborat i als que van iniciar aquest projecte. Moltes gràcies!

• Conferències

Al llarg del mes de març hi haurà tres conferències a la franja cultural dels dimecres. El proper dia 8, Juanjo Morales (del Departament de Matemàtica Aplicada 2 de la UPC) impartirà la conferència *Hamilton y la teoría de Galois*; el dia 15, Josep Pla (de la Universitat de Barcelona) parlarà sobre *El teorema fonamental de l'àlgebra*; acabarem les conferències del mes, el dia 29, amb la que impartirà Sergio González (del Departament d'Enginyeria del Terreny, Cartogràfica i Geofísica) sota el títol *Gauss i la geodèsia*. Les xerrades tindran lloc a les 12h a la sala d'actes.

• Llibres

Coincidint amb el número 50 del Full, em sembla una bona notícia que els dos primers títols que l'editorial Almuzara [1] ha publicat d'una nova col·lecció de “Ciencia” estiguin relacionats amb les matemàtiques: *Las matemáticas de Oz–Gimnasia mental más allá del límite* (C. A. Pickover, 2005; traduït i adaptat per R.Ley; 446 pàg.) i *Orden en el caos–El mundo de los rompecabezas matemáticos* (R. Valeiras & J.Santos, 2006; 382 pàg.). Des d'aquí desitgem sort a l'editorial en aquesta nova iniciativa.

Mentre fullejava aquestes novetats a la llibreria, em vaig adonar de l'existència d'algunes altres que consigno tot seguit, ja que podrien tenir interès per a molts dels nostres lectors. *Isaac Newton–La mente que cambió la historia de la ciencia* (J. Gleick, i traducció d'A. Puigròs; RBA, 2005; 280 pàg.; segons el New York Times, “biografia de referència per als lectors no especialitzats”). *El universo eléctrico–La sorprendente aventura de la electricidad* (D.Bodanis, autor del celebrat $E = mc^2$ [v. El Full, núm. 12, de maig de 2002]; Planeta, 2006; 280 pàg.). *1905–El jove Einstein en català* (a cura de E. Sallent, A. Roca, A. Molina; Institut d'Estudis Catalans, 2005; 255 pàg.), que conté, a banda de reproduccions dels originals, excel·lents traduccions dels quatre articles principals publicats per Einstein el 1905 i breus, però molt acurades, introduccions als diversos temes. Per acabar, dir que l'FME ha iniciat la sèrie CONFERÈNCIES FME, de la qual han aparegut els dos primers volums, corresponents al Curs Poincaré (2003-2004) i al Curs Einstein (2004-2005). El primer, de 180 pàgines, conté set articles, i el segon, de 316 pàgines, en conté onze. Els articles en versió digital els podeu trobar al Web de l'FME (BUTLLETÍ DIGITAL FME).

[1] <http://www.editorialalmuzara.com/>

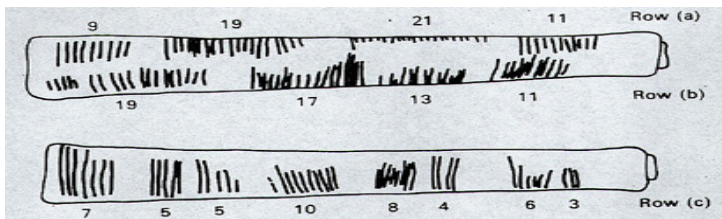
• Web Gauss

Amb motiu del curs Gauss, i per tal d'aglutinar totes les actuacions que des de l'FME s'organitzen, hem creat el Web Gauss, que podeu consultar a

<http://biblioteca.upc.es/bib200/serveis/gauss.asp>

• Els rodamóns de la FME

L'os d'Ishango

Una de les típiques preguntes que tots ens hem formulat més d'un cop a la vida, en estudiar alguna matèria, i que ens seguim fem, tot i que segurament no té resposta, és aquella que diu: qui va ser el primer que...?, o bé: quan per primera vegada...? Deu ésser per això que l'estudi de les antigues civilitzacions sempre ens ha atret d'una manera especial, com si en elles hi pogués haver algun senyal que ens indiqués el camí cap als inicis. Com, si no, podríem enderiar-nos en la interpretació dels senyals gràfics que anem trobant en les pedres i altres vestigis del passat?

Quan es va començar a comptar? Heus ací una de les preguntes de les quals sospitem que mai en trobarem la resposta; però, amb tot, la busquem. Els cercadors de senyals, cap els anys cinquanta del segle XX, prop del llac Edward (fa frontera entre Uganda i el Zaire i és una de les fonts del Nil) van trobar un os que en un dels extrems portava incrustat una peça de quars i que en tota la seva llargada (uns 10 cm.) hi havia unes marques que, per la seva distribució, s'han interpretat com senyals numèrics. Si estem d'acord amb allò que ens diuen els arqueòlegs de la matemàtica, ens trobem davant d'un dels vestigis més antics d'escriptura numèrica ja que es calcula que l'os té

una antiguitat d'uns 15 o 20 mil anys. Se'l coneix com "l'os d'Ishango" i fou descobert per l'arqueòleg belga Jean de Heinzelin de Braucourt". Si el voleu veure no heu d'anar a l'ex-Congo Belga, sinó que heu d'anar a Brussel·les, a l'Institut Real de Ciències Naturals, rue Vautier 29, a uns cent metres del Parlament Europeu. L'os es troba dins d'una vitrina giratòria per tal que es pugui observar amb tot detall. El dia que jo vaig anar-hi era un dia molt calorós del mes d'agost i a la sala d'exposició vaig coincidir amb tot de nens i nenes d'algun país de l'Àfrica Central que feien ruta escolar per Europa i que ara es trobaven embadalits davant d'aquell os matemàtic que podien considerar ben seu. Algun d'ells (futurs matemàtics?) estaven ocupats en resoldre alguns exercicis amb números que el museu havia preparat com a recurs didàctic per a una millor comprensió d'allò que en l'os només eren agrupacions d'osques.

ERG

• Divertiments

Quantes maneres hi ha de posar n torres que no s'ataquen en un tauler d'escacs disposades de forma simètrica respecte d'una diagonal? Quin és el resultat si el tauler és $n \times n$?

Envieu les vostres respostes argumentades abans del 31 de març a elfull.fme@upc.edu o bé per correu intern a El Full. FME. Edifici U. Campus Sud.

Premi a la millor solució: El llibre ressenyat en aquest Full.

Solució del problema d'El Full de febrer: La suma de les variables que satisfan les tres equacions és $\pm\sqrt{7}$. Podeu trobar els detalls al web de l'FME.

Guanyadors: Francesc Fité, David Arazo i Magalí Masferrer (estudiants de la Llicenciatura de Matemàtiques a l'FME).

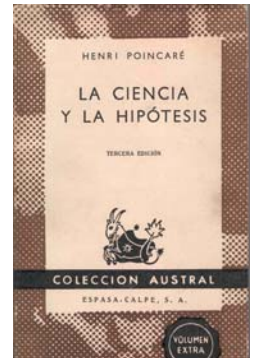
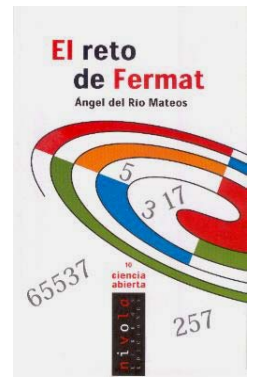
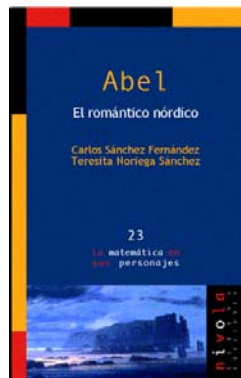
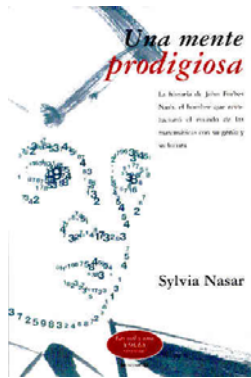
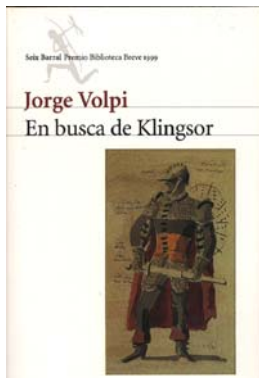
Premi: Un llibre ressenyat en els darrers Fulls de la FME.

abril 2001 -

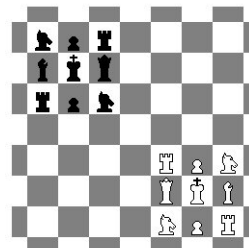
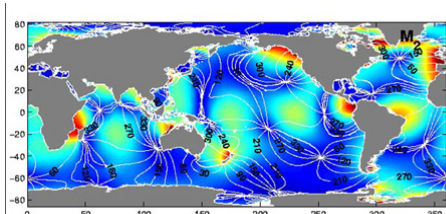
• Inauguració de curs

• Llibres

• Pàgines web

- març 2006

- Els rodamons de la FME

- La creació matemàtica

- Divertiments

